

**Arkeologiske undersøkelser av mulig aktivitetsområde fra
steinalder ved Hareid kirke, gnr. 41, bnr. 132, Hareid kommune,
Møre og Romsdal**

Arkeologisk rapport ved Stian Hatling

UNIVERSITETET I BERGEN
Bergen Museum

Seksjon for ytre kulturminnevern

2012

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn	2
2. Områdebeskrivelse	3
3. Registreringsundersøkelsen.....	4
4. Beskrivelse av hovedundersøkelsen.....	5
4.1. Problemstilling	5
4.2. Metode og gang	6
5. Resultater fra hovedundersøkelsen.....	7
5.1. Sjakt 1.....	8
5.2. Sjakt 2.....	9
5.3. Sjakt 3.....	10
6. Sammenfattende tolkning.....	10

1. Bakgrunn

Varsling om oppstart av planarbeid skjedde 27.4.2010. Kulturminneregistrering ble utført av Camilla Jakobsen og Lars Reinholdt Aas ved Møre og Romsdal fylkeskommune i perioden 19.4.2010 – 6.5.2010. Fylkeskommunen anbefalte dispensasjon uten vilkår om granskning av dyrkningslokalitet Id 97611 og steinalderlokalitet Id 142304.

I brev datert 15.4.2011 tilrådet Bergen Museum, SFYK støttet dispensasjon uten vilkår om granskning av dyrkningslokalitet Id 97611 ut fra en faglig vurdering, men satte krav om granskning av steinalderlokalitet Id 142304. Riksantikvarens avgjørelse om dispensasjon følges fylkeskommunens og museets anbefalinger i brev av 26.4.2011, med krav om granskningsundersøkelse av steinalderlokalitet Id 142304 som betingelse for godkjenning av reguleringsplan.

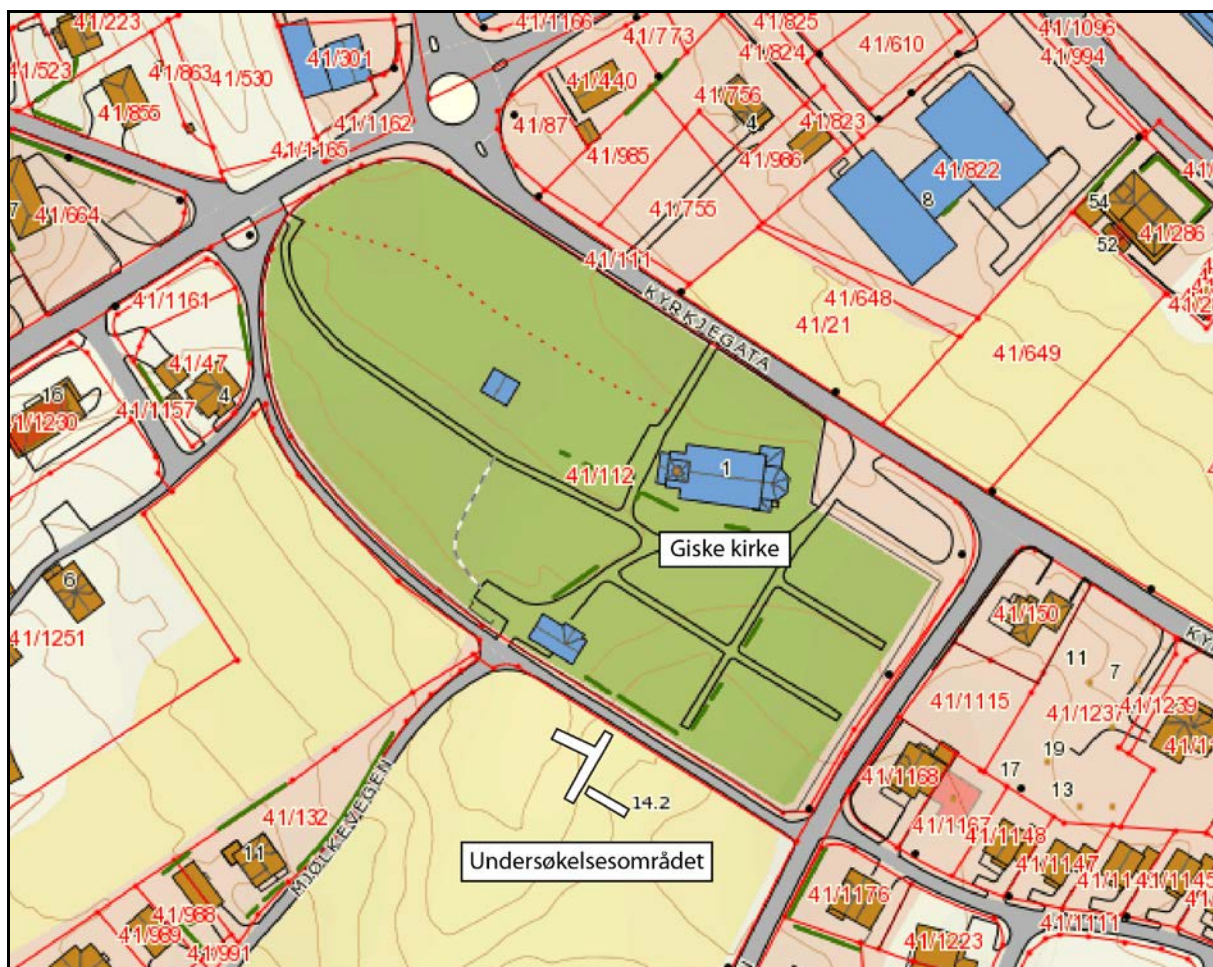
Granskningsundersøkelsen av steinalderlokalitet Id 142304 ble utført av Universitetsmuseet i Bergen i perioden 31.10.2011 – 9.11.2011.

2. Områdebeskrivelse

Figur 1: Kart over Hareid og omegn. Målestokk 1: 150000. Bakgrunnskart etter gislink.no/gislink

Planområdet ligger i Hareid kommune, Møre og Romsdal, i tettstedet Hareid. Undersøkellesområdet ligger på et høydedrag opp mot en liten vei sør for Hareid kirke, i den østlige delen av et svakt hellende gressbelagte jorde.

Figur 2: Kart over undersøkelsesområdet og omegn. Målestokk 1: 2000. Bakgrunnskart etter gislink.no/gislink

3. Registreringsundersøkelsen

Registreringsundersøkelsen av Hareid, gbnr. 41/132 ble gjennomført i perioden 19. april til 6. mai 2010 av Camilla Jakobsen og Lars Reinholt Aas ved Kulturavdelinga i Møre og Romsdal Fylkeskommune. Undersøkelsen foregikk i form av prøvestikking og maskinell sjaktning i planområdet. I alt ble det foretatt 60 prøvestikk og gravd 15 sjakter, hvilket resulterte i 7 funnførende prøvestikk. Funnene bestod av avslag og fragmenter av flint og mylonitt, og ble funnet i matjordlaget og et aurlag. Sjaktene avdekket to mulige strukturer som senere ble avskrevet som moderne.

Lokalitet 1 er definert ved fire funnførende prøvestikk og avgrenset av veien og negative prøvestikk. Den ligger 12-13 meter over havet. Strandlinjekurven for Hareid viser tapes maks på 10,25 meter over havet. Lokaliteten kan da være et resultat av redeponering i forbindelse

med jordbruk o.a., at funnene stammer fra mesolitikum og er vannrullet som et resultat av en gammel elv, eller at vannrullingen har skjedd i forbindelse med bølgeslag under tapes maks (hvilket vil si en lokalitet fra ca. 10 000 BP).

Figur 3: Funn gjort under registrering i Prøvestikk 24.

4. Beskrivelse av hovedundersøkelsen

Granskningsundersøkelsen ble gjennomført i perioden 31. oktober til 9. november 2011. Arbeidet ble utført av Stian Hatling (feltleder) og Hanne Årskog (feltassistent). Asle Bruen Olsen (prosjektleder) var med de første to dagene av prosjektet.

4.1. Problemstilling

Registreringsundersøkelsen dokumenterer funn fra mesolitikum, men lokalitetens natur fremstår som uklar. En videre detaljgranskning av lokaliteten vil bidra til å avklare spørsmålet om det her dreier seg om redeponering eller om det kan være snakk om en svært gammel lokalitet. Slike lokaliteter framkommer ytterst sjelden.

En undersøkelse av lokaliteten har stor potensiell kildeverdi. Hvis det er slik at dette er en lokalitet i en tidligmesolittisk kontekst kan den representere en av de aller tidligste steinalderboplassene på Sunnmøre, så kildeverdien kan være stor selv om det er snakk om redeponering. I en senmesolittisk kontekst er det her muligheter for påvisning av et *in situ* boplasshorisont i form av et kulturlag. Også dette er et fenomen en har få spor av, og kan bidra med ny kunnskap om tidlig steinbrukende tid på Sunnmøre og Vestlandet.

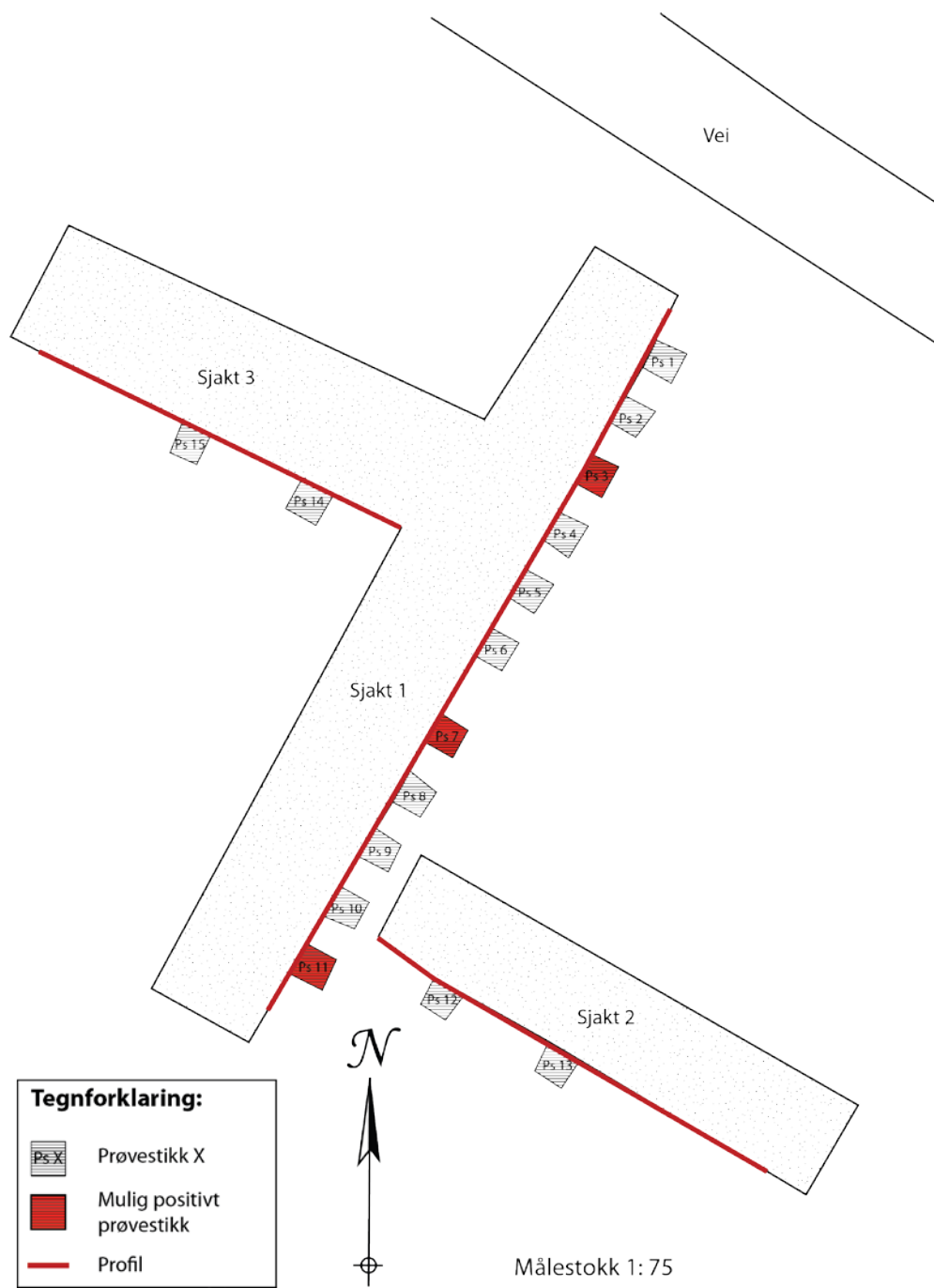
4.2. Metode og gang

Basert på redegjørelsen fra registreringen ble det besluttet å gjennomføre undersøkelsen ved sjakting og prøvestikking. Med gravemaskin ble en 3 meter bred og 13 meter lang sjakt, Sjakt 1, lagt midt mellom de funnførende prøvestikkene for å erkjenne eventuelle funnførende kulturlag. Videre ble to mindre sjakter, Sjakt 2 og 3, lagt vinkelrett på sjakt 1 for dokumentasjon av utstrekningen av det mulige kulturlaget. Sjaktene ble deretter dokumentert ved tegning og foto.

Videre ble det gravd mekaniske-stratigrafiske prøvestikk i 10 cm lag med utgangspunkt i de dokumenterte profilveggene for lettere å kunne relatere funnene til de ulike stratigrafiske sjiktene. Massene ble vannsåldet i såld med 4 mm maskevidde. Totalt 15 prøvestikk ble gravd.

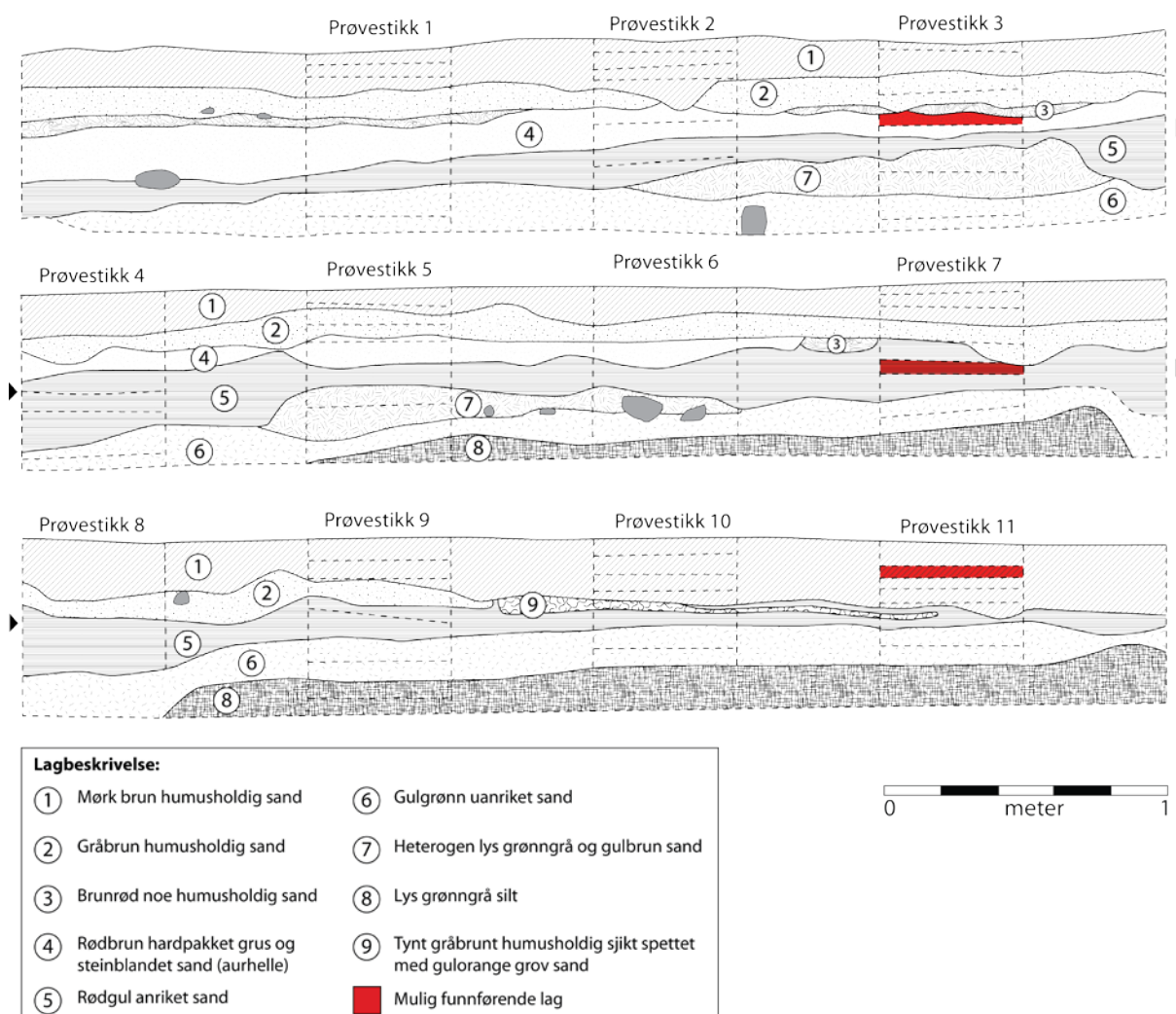
Arbeidet med gravemaskin ble utført av Stein Erik Varhaug. Innmåling og videre bearbeiding av innmålingsdata ble foretatt av Jostein Hånes ved Hareid kommune.

5. Resultater fra hovedundersøkelsen

Figur 4: Plantegning av undersøkt område

5.1. Sjakt 1

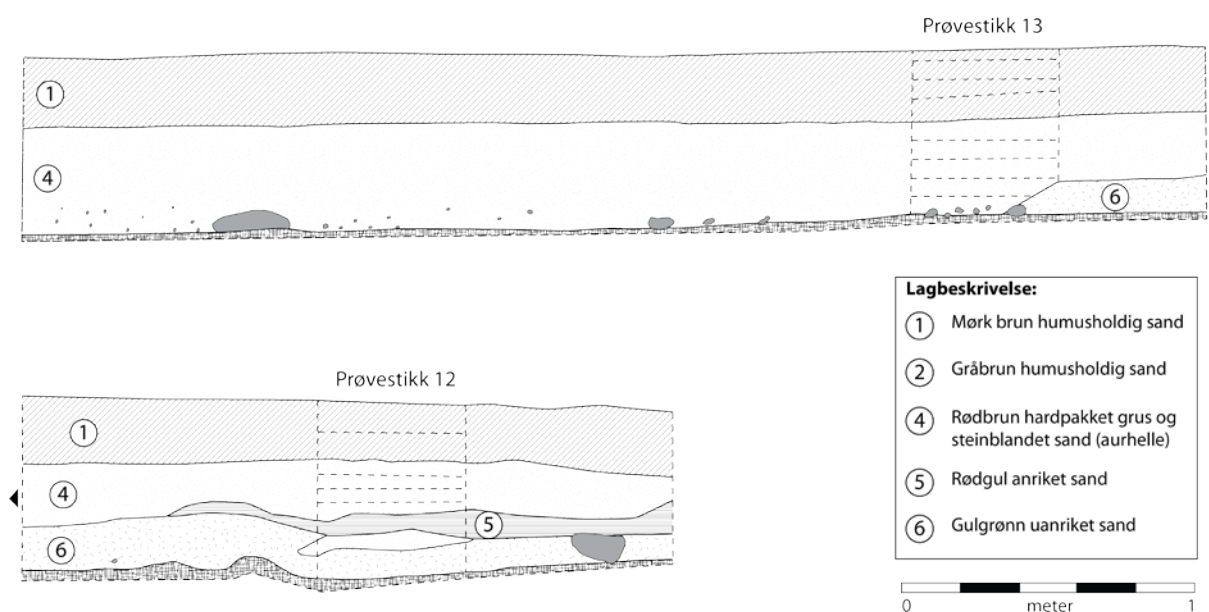
Figur 5: Profiltegning av Sjakt 1

Lag 1 besto av torv og brun humusholdig sand og representerer moderne dyrkning. *Lag 2* var et sjikt bestående av gråbrun humusholdig sand, og kan være rester av et eldre dyrkningslag med tydelig påvirkning av det moderne matjordslaget over. Under dette lå *lag 3*, bestående av et tynt og usammenhengende sjikt av brunrød noe humusholdig sand. *Lag 4* var et aurhellesjikt av rødbrun hardpakket grus og steinblandet sand. Under dette lå *lag 5* av rødgul, tydelig anriket sand. I motsetning til lag 5 var *lag 6* et uanriket lag av gulgrønn sand. *Lag 7* bestod av heterogen lys grønngrå og gulbrun sand. *Lag 8* var et lag av lys grønngrå silt, og representerer steril undergrunn. *Lag 9* fremstod i utgangspunktet som et gråbrunt humusholdig sjikt spettet med gulorange grov sand, og så lovende ut som en mulig boplasshorisont fra steinalder. Ved prøvestikkingen viste det seg imidlertid at sjiktet slik det

fremstod i profilen var misvisende, da den i realiteten bestod av sandlommer på noen få centimeters bredde.

Tre mulige funn ble gjort i sjakt 3: en vannrullet mulig flintkjerne i Prøvestikk 3, mekanisk lag E (lag 4: aurhelle); et vannrullet mulig flintavslag i Prøvestikk 7, mekanisk lag F (lag 5: anriket sandlag); og et vannrullet mulig flintavslag i Prøvestikk 11, mekanisk lag A (lag 1: matjordslag).

5.2. Sjakt 2

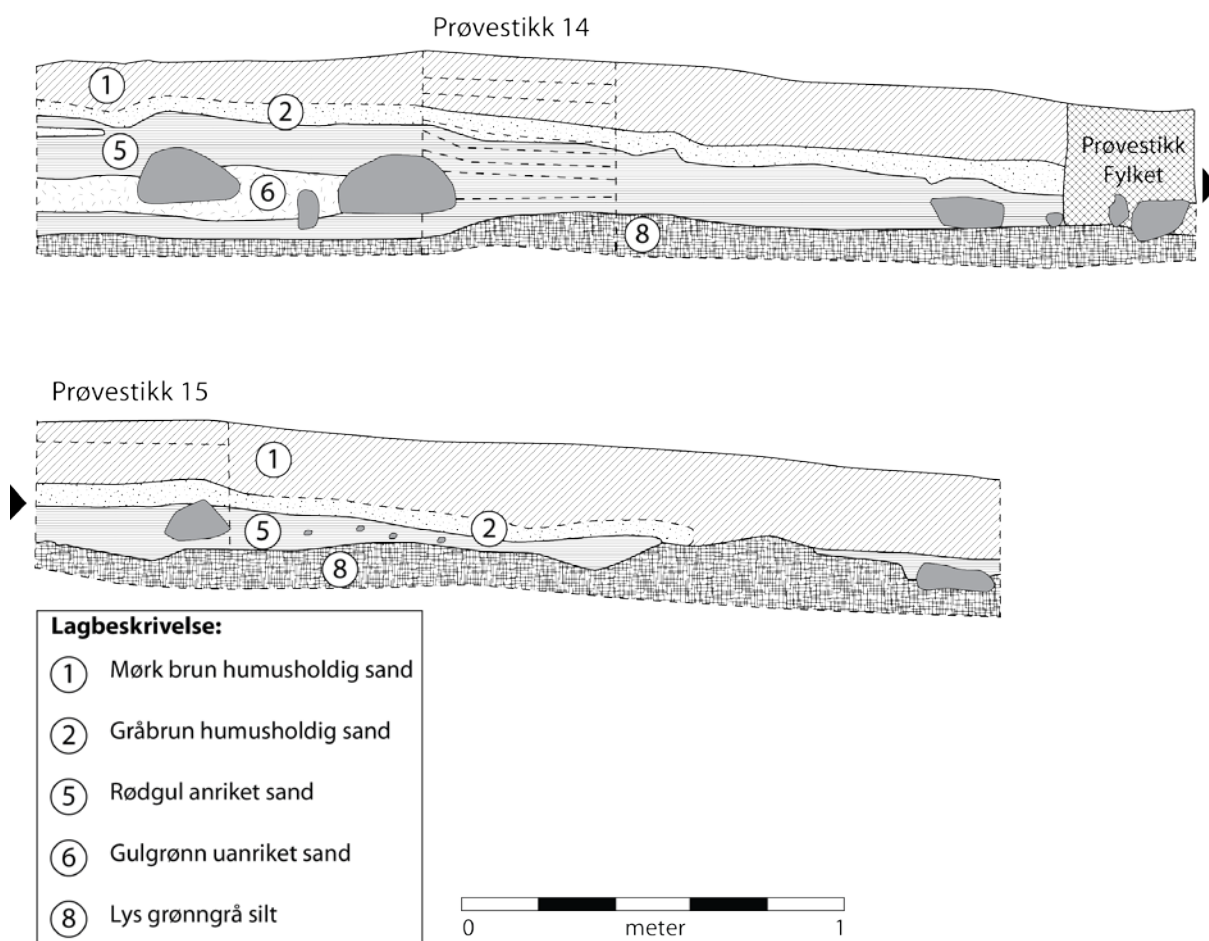

Figur 6: Profiltegning av Sjakt 2

Som en kan se i figuren over er den stratigrafiske situasjonen i sjakt 2 langt mindre komplisert enn i sjakt 1. Den stratigrafiske laginndelingen er den samme som ved sjakt 1 og vil ikke bli gjentatt.

To flintbiter ble funnet i prøvestikkene, henholdsvis en i Prøvestikk 13 i mekanisk lag B (lag 1: matjordslaget), og en i Prøvestikk 12 i mekanisk lag D (lag 4: aurhelle), men begge disse viste seg å være vannrullet strandflint uten tegn på bearbeidelse.

5.3. Sjakt 3

Figur 7: Profiltegning av Sjakt 3

Den stratigrafiske laginndelingen er den samme som ved sjakt 1 og vil ikke bli gjentatt. Sjakten ble lagt slik at den dokumenterte profilen skar gjennom et av fylkeskommunens positive prøvestikk, som en kan se i den øvre delen til høyre i figuren over.

Sjakt 3 var funntom.

6. Sammenfattende tolkning

Redegjørelsen av resultatene ved granskningsundersøkelsen i kapittel 5 viser i likhet med registreringsundersøkelsen kun noen få, noe usikre flintfunn: prøvestikkene i tilknytning til profilen i sjakt 1 resulterte i en mulig kjerne i aurbellelaget og en flintbit i matjordslaget og det anrikede sandlaget under aurbella. Alle disse funnene var vannrullet, noe som gjør det vanskeligere å skille strandflint fra faktiske avslag hvilket er den primære faktoren for at funnene blir betraktet som usikre. Funndistribusjonen i tilknytning til de stratigrafiske lagene

viser at det her ikke kan være snakk om en intakt boplasshorisont, siden funnene er å finne både i matjordslaget og det naturlige aurhellelaget, i tillegg til at de positive prøvestikkene ligger langt fra hverandre og negative prøvestikk skiller dem. I tillegg ville en tidligmesolittisk kontekst vært plausibel hvis det ikke var snakk om redeponering, og de dokumenterte profilene bærer heller ikke preg av en tidlig elv som kan ha forårsaket vannrullingene slik problemstillingen lød. Det er mer sannsynlig at situasjonen ved Hareid viser en redeponering av et aktivitetsområde fra eldre steinalder som følge av dyrkning eller andre moderne inngrep. Om denne aktiviteten stammer fra tidligmesolitikum eller senmesolitikum er det ikke mulig å tolke med stor sikkerhet om, men det er naturlig å anta en senmesolittisk kontekst. Resultatet ved granskningsundersøkelsen oppfyller med dette målet med undersøkelsen slik det ble fremmet i problemstillingen.